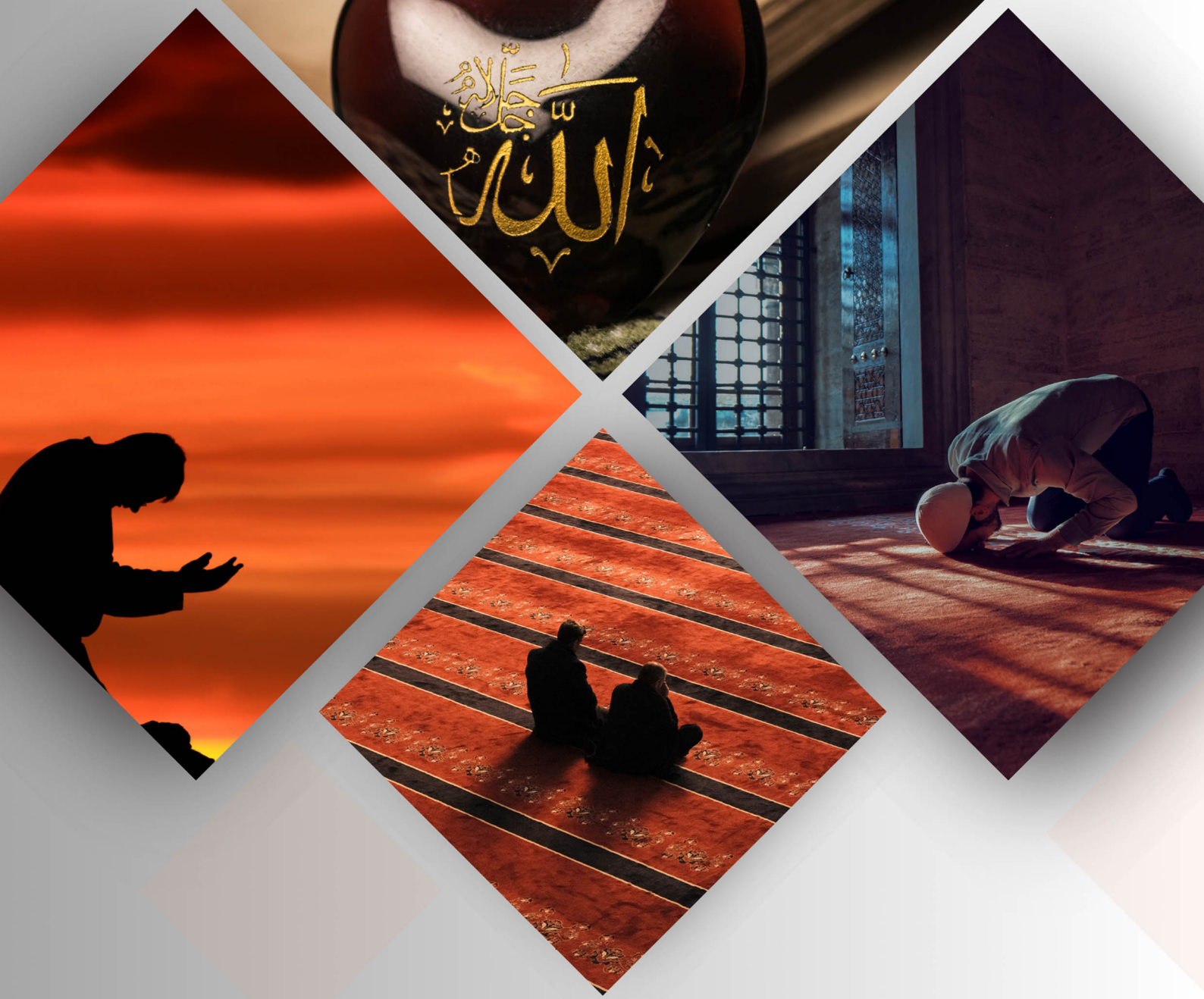

NAMAZ SONRASI DERSLER

- İbadet ve Namaz
- Takva
- Tевbe

ALMANYA

Ders 1¹

Namaz kelimesi aslen Farsça'dır. Arapçası salattır. Kur'an'da namaz, "salat" olarak sekse den fazla ayette geçmektedir. Türkçeye Farsçadan "namaz" olarak geçmiştir.

Namazın sözlük anlamı dua, övgü ve istiğfardır. Dini literatürde İslam'ın beş temel esasından birisidir. İslam'ın beş şartı sayılırken Kelime-i Şehadet'ten sonra ikinci şart namaz sayılmıştır.

Geniş anlamıyla namaz, tekbir ile başlayıp selam ile biten, belli fiil ve sözleri içeren, Allah'ın emirlerinin en önemlisi olan bir ibadettir.

Miraç hediyesi olarak namazı bize getiren Namaz Kahramanı (sallallahu aleyhi ve sellem) bu ibadet hakkında; "dinin direği, müminin miracı, gözümün nuru, cennetin anahtarı" demiştir.

Sosyal medyada İslam dini veya Müslümanlarla ilgili bir haber ve değerlendirme yapılacağı zaman çoğunlukla bu ya Kur'an okuyan bir insan ya da camide topluca namaz kılan Müslümanların görüntüsüyle veriliyor. Demek ki Kur'an ve özellikle de namaz, İslam'ın ve Müslümanların en önemli özelliklerindendir. Bu durumda namaza dikkat etmemiz gerekmektedir.

Namaz, sadece yatıp kalkmaktan ibaret değildir. Ağzımız Kur'an okurken davranışlarımız da emniyet ve güven insanı olduğumuzu söylemelidir. Bu şekilde eda edilen namaz, gerçek manada anlamını bulmuş olur.

Ders 2²

İbadet; bir karşılık ve beklenti için yapılmaz. Onun gerekçesi Allah'ın emretmesidir.

İbadet, gelecek nimetleri elde etmek için bir ön ödeme, avans değildir. Biz ücretimizi almışız. Var olmak, akıl sahibi bir insan, Müslüman olmak gibi ücretleri peşin almışız. İbadetle bu nimetlere karşı insanlık ve şükür görevimizi yerine getirmeye çalışıyoruz.

Namaz konusunda "nasıl"dan önce "niçin" üzerinde durmamız gerekir. "Niçin namaz kılmalıyım?" sorusuna cevap verebilen kişi, "nasıl"ı , nasıl olsa öğrenir.

Bu yol Kur'an metodudur. Mekke'de on yıldan fazla zihinler ve kalpler namaza hazırlandı. Devamlı tahşidat yapıldı. Semavi bir sofraya inen ayetler ve Efendimiz 'in (s.a.v.) sözleriyle kafalardaki "Niçin ibadet yapacağız?" sorusuna yeterine cevap verildi. Bundan sonra sıra "Nasıl ibadet yapacağız?" sorusuna geldi. Bu sorunun cevabı da Miraç gecesinde beş vakit namaz emredilerek verilmiş oldu.

"Namaz kılınız!" emrine muhatap olan Sahabe efendilerimiz, birer namaz kahramanı kesildiler. Kainatta en büyük hakikatin iman; iman dan sonra da namaz olduğunu ilan ettiler. Namazın "nasıl" ve "niçin" kılınacağını en mükemmel şekliyle, halleriyle ve dilleriyle gösterdiler.

Sahabe-i Kiram efendilerimizin kardeşleri olmaya aday kişilerin de "neden ve niçin"e takılmadan sırf emredildiği için namaz sevdalısı olarak kulluk yolunda devam etmeleri gerekir.

Ders 3³

Namaz, melekler başta olmak üzere diğer varlıkların bütün ibadet şekillerini içine alan bir kulluktur. Kulluğun özüdür.

İsra Suresi 44. ayete göre her şey yaratıcımızı tesbih etmektedir. Haşmetli dağlar, dikey olarak kıyamda, hayvanlar yatay vaziyette rüku halinde, bitkiler kökleriyle beslendikleri için başlarını secdeye koymuş hal

¹ 100 Soruda Hayat Pusulamız Namaz (Halil Şimşek)

² 100 Soruda Hayat Pusulamız Namaz (Halil Şimşek)

³ 100 Soruda Hayat Pusulamız Namaz (Halil Şimşek)

dilleriyle ibadet yapmaktalar. Taşlar, tahiyat halinde tesbihattalar... Meleklerin her biri ayrı bir ibadetle meşgul... Biz de namazla bütün varlıkların ibadetlerini temsili olarak yerine getirmiş oluyoruz.

Namaz, bütün yaratılmışların ibadetlerini kapsamaktadır. Bunun için namaz tüm ibadetlerin ruhu ve özüdür. Namaz; insanın ruh, kalp, akıl ve manevi duygularının doyurulmasıdır.

Namazı emreden ayetlere baktığımızda “Namaz kılın!” denilmiyor. Namazı tam ve eksik iz eda edin anlamında “Namazı ikame edin!” buyuruluyor.

Namazı “ikame” etmenin anlamı çok derindir. Namazda olduğumuzun farkında olup, namazı duymaya çalışmalıyız. Cesetle birlikte ruh da secde etmelidir. Böyle değilse o namaz Hz. Mevlana'nın ifadesiyle “iki yatış, bir kıntış bakış” tan ibarettir.

Namazın ruhu deyince, huşu aklımıza gelir. Hucviri (ö. 1072), namazda huşudan bahsederken, “Sağında solunda kimin bulunduğunu bilmemektir.” der. Adeta bir çobanın koyunların yanında kıldığı namaz gibi... Çoban, kıldığı namazın koyunları tarafından görülmesini dikkate alır mı?

Kısacası namazın özü; ihlasla, ihsan şuuruyla, Allah'ı görüyor gibi ibadet etmenin adıdır.

Ders 4

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir hadis-i şeriflerinde:

“Kıyamet günü ilk çağrılacaklar, Kur’ân’ı ezberleyen, Allah yolunda öldürülen ve bir de çok malı olanlardır. Allah (celle celâluhû), Kur’ân okuyana:

“Ben, Resûlü’me inzal buyurduğum şeyi sana öğretmedim mi?” diye soracak.

Adam: “Evet, Ya Rabbi!” diyecek.

“Bildiklerinle ne amelde bulundun?” diye Allah tekrar soracak.

Adam: “Ben onu gündüz ve gece boyunca okurdum.” diyecek.

Allah Teala: “Yalan söylüyorsun!” diyecek.

Melekler de ona: “Yalan söylüyorsun diye çıkışacaklar.

Allah, ona: “Bilakis sen, “falanca Kur’ân okuyor” densin diye okudun ve bu da söylendi” diyecek.

Sonra, mal sahibi getirilecek. Allah: “Ben sana bolca mal vermedim mi? Hatta o kadar bol verdim ki, kimseye muhtaç olmadın?” diyecek.

Zengin adam: “Evet, Ya Rabbi” diyecek.

“Sana verdiğimle ne amelde bulundun?” deyince de:

“Sıla-i rahimde bulunur ve tasadduk ederdim.” diyecek.

Allah Teala: “Bilakis sen, “falanca cömerttir” desinler diye bunu yaptın ve bu da denildi” diyecek.

Sonra Allah yolunda öldürülen getirilir. Allah: “Niçin öldürüldün?” diye sorduğunda, adam: “Senin yolunda cihadla emrolundum. Ben de öldürülünceye kadar savaştım.” diyecek. Allah: “Yalan söylüyorsun!” diyecek. Bunun üzerine melekler de: “Yalan söylüyorsun!” diye çıkışacaklar. Allah tekrar: “Bilakis sen, “Falanca cesurdur.” desinler diye dövüştün ve bu da söylendi” buyuracak.

(Sonra da Efendimiz, Ebû Hüreyre’nin dizine vurarak)

“Ey Ebû Hüreyre! Bu üç kimse, kıyamet günü cehennemin aleyhlerinde kabarcacağı Allah’ın ilk üç mahlukudur!”⁴ buyurmuştur.

Buradan da anlaşılmaktadır ki, kulun ibadet adına yaptığı şeylerde, yer yer niyetini yoklaması ve sabit tutması gerekmektedir. Zira bütün ibadetler, ihlasla yapıldığı oranda bir ağırlık ve derinlik kazanır.

Ders 5⁵

Namaz eda edilirken, mutlaka ta’dil-i erkâna riayet edilmelidir. Bunun için namazda Kur’ân-ı Kerim’i uzunca okuyup kıyamı uzatma, rükû ve secdede uzunca durma gibi hususlar çok önemlidir. Bir yönüyle esas makbul olan bu rükünlerin hakkıyla yerine getirilmesi ve meşakkatlerine katlanılmasıdır. Çünkü bu rükünlere hakkıyla riayet etmek, insana her namazda ayrı ayrı buudlar kazandıracaktır. Bundan dolayıdır ki insan, kıldığı namazlarını bir kere daha yorumlamalı; kıyam, rükû ve secdeyi derinlemesine bütün benliğinde duymaya çalışmalıdır. Namazı şekil olarak kılmak, şüphesiz önemli bir meseledir ve hiç kimse basite alamaz. Fakat asıl olan onu “hâşiîn”den olarak eda etmeye çalışmaktır.

Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde “ihşan” anlatılırken, “Allah’ı görüyormuşçasına ibadet etmek.” olarak ifade edilmekte ve “Sen O’nu görmesen de O, seni görüyor ya!” buyrulmaktadır. Namaz, böylesine engin bir şuurla eda edilmeli, her hâlükârda dikkatli ve huşû içinde kılınmalıdır. Her kılınan namaz, sürekli bir öncesinden farklı bir hava ve farklı bir buudda eda edilmelidir.

Ders 6⁶

Namazın muhtevası, insanların çok engin düşünmelerine vesile olacak kadar geniştir. Namaz kılarken, derinlemesine bir aşk u şevk içinde Allah’ın huzurunda bulunmanın şuurunda olmaktan, onu Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) arkasındaki cemaatten bir fert olarak kıldığını hissetmeye kadar; doğrudan doğruya kendisini meleklerin safları arasında görmekten, bir hamlede bizim ufkumuzu açan, Arş’ın örtüsüne alnını koyuyor gibi onu eda etmeye kadar geniş bir yelpazede namazı duyma şekilleri vardır.

İnsanın buna muvaffak olmasının şart-ı evveli, namazı tıpkı bir miraç veya miracın gölgesi gibi bilmesi ile mümkündür. Zira o, sadece yatıp kalkmaktan ibaret bir hareketler mecmuası değildir. Mü’min için, her namaz bir miraç vesilesidir. Ve mü’mine düşen de her namazda farklı farklı buudlarda bile olsa miracını tamamlamaktır.

Ders 7⁷

Namazda 3 mertebe vardır:

1. Mükellefiyet olarak eda edilen namaz: Ülfet alaşımli ve sadece Cenab-ı Hakk’ın emrini yerine getirmiş olmakla sınırlı kılınan namazlar bu mertebeye dahildir. Hiç namaz kılmamaya göre elbette ki bu da bir mertebedir. Ancak, böyle namaz sahipleri, namazı terk etme mesuliyetinden kurtulsa da namazdan elde edilebilecek feyizlere tam mazhar olamazlar.
2. Kötülüklerden koruyan namaz: Namaz, insanları fuhşıyattan ve dinin çirkin gördüğü bütün kötülüklerden korur. Evet, Cenab-ı Hak, namaza böyle bir hususiyet vermiştir. Ne var ki, namazdan bu ölçüde istifade edebilmek, gerçek namaz ruhunu yakalamakla mümkün olur. Şuurlu eda edilmiş her namaz, sahibini koruyucu bir atmosfer gibi kuşatır ve münkeratın yol bulup ona ulaşmasına mâni olur. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), namazdaki bu hususiyeti, kapısının önünden geçen nehirde her gün beş defa yıkanan insanın kirlerden temizlenmesi teşbihiyle de anlatır.⁸ Zaten namazdaki bu

⁴ Müslim, İmâret, 152; Tirmizî, Zühd, 48; Nesâî, Zekat, 1.

⁵ Fasıldan Fasıla 3 (M.F.G.)

⁶ Fasıldan Fasıla 3 (M.F.G.)

⁷ Fasıldan Fasıla 2 (M.F.G.)

⁸ Bkz.: Buhârî, mevâkîtü’s-salât 6; Müslim, mesâcid 283-284.

hususiyettir ki, sel sel olup üzerimize gelen münkerattan bizleri koruyup muhafaza etmektedir. Aksi hâlde bu kadar çirkinliğe ruhumuzun direnç göstermesi nasıl mümkün olurdu ki!..

3. Miraç buudlu namaz: Her dakikası seneler kazandırabilecek çapta kılınan namaz, Miraç televvünlü namazdır. Böyle bir namazı yakalamak çok zordur ve ancak seçkin ruhlara mahsustur; ama yine de mümkündür. Madem mümkündür, herkes gayret etmeli ve hiç olmazsa hayatının belli dönemlerinde böyle bir namazı yakalamaya çalışmalıdır.

Burada şu hatırlatmayı yapmakta da fayda var: Namaz her şeyden evvel bir mükellefiyettir; dolayısıyla da istenen seviye ve keyfiyette eda edilmese de, mutlaka kılınmalıdır. Seviyeli namaz kılamıyorum diye namazı terk etmek, bir şuur emaresi değil, aksine şeytana maskara olmanın ifadesidir. Mü'minler bu oyuna gelmemelidirler.

Diğer taraftan, namazın belli rükünleri, belli vakitleri vardır. Hiç kimsenin bunlarda keyfî tasarrufta bulunmaya hakkı ve selâhiyeti yoktur. Kendisinde böyle bir hak görenler de kesinlikle sağdan gelen şeytana yenik düşmüş kişilerdir. Dedikleri de söyledikleri de ilmin, bilginin değil, bu yenilginin delili ve işaretidir.

Ders 8

Bir gün Bağdat caddelerinden birinde giderken yolun kenarında bir sebilcinin (su dağıtıcısı):

“Benim suyumdan içene Allah da Kevser suyundan içirsin.” diye dua ettiğini duyarlar. Maruf hemen yaklaşır, nafilâ oruç tuttuğu hâlde adamın suyundan içer. Kendisini ikaz ederler:

“Siz oruçlu idiniz, ikindiden sonra orucunuzu bozmanıza gerek yoktu, unuttunuz mu yoksa?” derler.

“Hayır” der, “Ne unuttum, ne ikindiden sonra oluşundan gaflet ettim.”

“Öyle ise neden suyu içtiniz?”

Şöyle izah eder durumu. “Rabbimizin rızası nerededir belli olmaz. Muhtemeldir ki bu masum adamın duası, benim tuttuğum nafilâ oruçtan daha makbuldür. Bu makbul duayı almak için suyundan içmeyi tercih edip orucumu bozdum. Bu orucu tekrar tutarım; ama bu duayı bir daha alamam.”

Gerçekten de sonuç ümit ettiği gibi olmuştur. Çünkü vefatından sonra kendisini rüyada gören bir yakını sormuş: “Senin birçok iyilik ve ibadetlerin vardı. Rabbimiz en çok hangisinden ikram ve ihsanlarda bulundu?”

Cevabı aynen şöyle olur:

“Hepsi bir yana, orucumu bozarak suyundan içtiğim sebilcinin duası bir yana!”

Evet hiçbir iyilik ve ibadeti basit görmeyin, önemsiz saymayın. Zira Rabbimizin rızası hangisindedir bilinmez. Sizin küçük gördüğünüzü Rabbimiz büyük görür ve affınıza vesile kılar.

Ders 9⁹

Kazaya kalmış namazların kazası da farzdır. Esasen, namazı bile bile kazaya bırakmak büyük günahdır.

İmam Şafiî ve İmam Malik'e göre, farz namazların sünnetleri, kaza niyetiyle o namazın kazası olarak kılınabilir. Çünkü farz, sünnetten çok daha faziletlidir.¹⁰

Hanefî fukahası, sünnetlerin kaza yerine kılınmasına yumuşak bakmamıştır. “Sünneti sünnet yerine, kazayı da kaza yerine kılmak gerekir.” demişlerdir.¹¹ Gerçi İbn Nüceym, bu hususta İmam Şafiî ve İmam Malik'in görüşünü benimsemişse de, farz namazını terkle, zaten büyük bir günaha girmiş olan insanın, o açığını kapatmak için bir de sünnetleri terk etmesi pek uygun olmasa gerek. Namazı kazaya kalan kişinin

⁹ Fasıldan Fasıla 2 (M.F.G.)

¹⁰ Bkz.: el-Cezîrî, el-Fıkh ale'l-mezahibî'l-erbaa 1/446.

¹¹ et-Tahtâvî, Hâşiye ale'l-Merâkî'l-felâh 1/290: İbn Âbidîn, Hâşiye 2/74.

sabah-akşam Rabbisine dua ve tazarruda bulunması gerekirken, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) seferde ve hizada terk etmediği ve kılana Cennet köşk ve saraylarının vaat edildiği, tamamı 12 rekâtı bulan revâtîp sünnetlerin¹² kaza namazına feda edilmesi akla da tab'a da münasip gelmemektedir.

Ayrıca, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir hadis-i şeriflerinde, Cenab-ı Hakk'ın (celle celâluhu), kulunun eksik farzlarını kıldığı nafilelerle tamamlayacağını beyan buyurmuşlardır.¹³ Bu sebeple, fevt edilmiş farz namazlar kaza edilmeli, nafileler de nafîle olarak kılınmalıdır. "Kaza namazım çok, ömrüm hepsini kılmaya yetmez." diyenler varsa, Allah böyleleri için inşallah, o âna kadar kaza adına sergiledikleri gayret ve kalplerinde taşıdıkları azim, niyet ve kararlılığına göre hüküm verir.

Ders 10¹⁴

Namazda devamlı dünyaya ait işlerin muhasebesini yapan, onların riyaziyesiyle meşgul olan bir insan için, sadece namazın yorgunluğu yanına kâr kalacaktır. Allah Resulü (s.a.s): Nice namaz kılanlar vardır ki, nasipleri sadece yorgunluk ve zahmettir.' ve oruç hakkında da: 'Nice oruç tutanlar vardır ki, nasipleri sadece açlık ve susuzluktur.' buyurmaktadır.

Namazın ifade ettiği mânâ, bilhassa onun iç ifadesi, insanın iç derinliğiyle yakından alâkalıdır. Kur'ân'da da namazın anlatıldığı her yerde, onun bu iç derinliğine dikkat çekilmektedir. Meselâ Mü'minûn suresinde, felâh bulan insanlar anlatılırken "Namazlarında huşu duyan mü'minler kurtuluşa ermişlerdir." (Mü'minûn, 23/1-2) denilerek, namaz-huşû münasebeti nazara verilmektedir. Evet huşû gerçek mânâsını ancak namazda bulur. Öyleyse insan namazda, namazdan başka bir şey görmemeli, duymamalı ve düşünmemelidir.

Namazla insan, muhtaç olduğu ve elinin yetişemediği ihtiyaçların temini için, fiilî ve kavli duaya geçmiş, Allah'ın yüceliği karşısında 'kemberbeste-i ubudiyet' içinde durmuş demektir. Evet o, mü'minin en mühim meselesidir. Efendimiz (s.a.s), bu meseleyi izah ederken 'Namazı, veda namazı kılıyor gibi kılın' buyururlar. Veda namazı 'Şu kıldığım namaz, son namaz olabilir, bir kere daha belki namaz kılmaya muvaffak olamam..' düşüncesiyle kılınan namazdır.

Efendimiz (s.a.s), dünyevî işlerinden sıkılınca, 'Erihnâ ya Bilal! Bizi bir ferahlandırır ey Bilal!' diyerek ondan namaza çağrıda bulunmasını isterdi. Namaz tembel ve uyuşuk insanın yapabileceği bir şey değildir. O, daima hüşyar bir gönlün, uyanık kalb ve duyguların, Rabbin karşısında edâ edeceği bir vazifedir.

Namazda -ara sıra olsa bile- devamlı dünyaya ait işlerin muhasebesini yapan, onların riyaziyesiyle meşgul olan bir insan için, sadece namazın yorgunluğu yanına kâr kalacaktır. Rabbim, -sonsuz rahmetinden dileyelim- kimsenin yorgunluğunu yanına kâr bırakmasın. Kalbimizi, duygularımızı ona karşı daima hüşyâr ve huşû içinde kılsın!

Ders 11

İyi bir terziydi. Dört dörtlük elbiseler dikerdi. Hiçbir eksiklik bırakmamaya çalışırdı. Bazılarının 'kim anlar onu!' dediği yanlışları bile hemen düzeltmeye çalışırdı. Onun için gece gündüz çalıştığı olurdu. Çoğu akşamları sabahlardı dükkanda, elindeki işi bitirmek için.. Namazlarını hiç kaçırmazdı. Çoğu zaman camiye gider bazen de dükkanda kılardı.

Bir gün ezan okunuyordu. Hemen dükkanını kapayıp camiye yetişmek istiyordu tam bu sırada karşı marangoz çağırırdı. "Hayırdır" diyerek içeri girdi. Adam çay söylemek istemişti. Ama o, kahve çayından nefret ederdi. Kendisinin küçük bir semaveri vardı onunla çayını ağır ağır kaynatırdı. Kibarca reddetti. Bir müddet bakiştikten sonra marangoza; "Acelem var gitmem lazım." dedi bunun üzerine marangoz:

¹² Bkz.: Müslim, salâtü'l-müsâfirîn 101; Dârimî, salât 144; Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 6/327.

¹³ Tirmizî, salât 188; Ebû Dâvûd, salât 144; İbn Mâce, ikâmetü's-salât 202.

¹⁴ Fasıldan Fasıla 4 (M.F.G.)

“İşler nasıl, müşteriler çok mu?” gibi havadan sudan sorularla oyaladı. Terzinin işini önemsemedi adeta. Bunun üzerine terzi bir kez daha kapıya doğru yöneldi. Bu sefer genç marangoz; “Yahu abi seni hep namazdayken görüyorum. Daha çok gençsin, biraz yaşamamız gerekmez mi? Tamam yaşlanınca kılınız, uzatırız sakalı.”

Genç adam beklemediği soru karşısında biraz düşündü... “Peki ya yaşlanamaz isek? Genç ölümleri hiç duymadın mı?”

“Ya abi bırak gericiler gibi konuşmayı genç ölümler binde hata yüz binde bir olur. Yaşlanınca yapsak daha iyi olur, yaşlılık biçilmiş kaftan bu işler için...”

Genç karşısındakine bir şey anlatamayacağını anladı ve her zamanki tavrıyla nazikçe izin isteyip çıktı. Ertesi gün dükkanına geldiğinde karşıda bir topluluk gördü, meraklandı. Dükkan mı soyuldu acaba diyerek sokuldu kalabalığa. Herkes üzgün bir hâlde idi. Kimseye soru sormadı. Etrafta bir zorlama izi de yoktu. İçeri girdikçe kalabalık artmıştı. Derken biri; “Yazık oldu çocuğa daha çok gençti..”

İşitince bunları, anladı ne olduğunu...

Ders 12¹⁵

İnsan çoğu zaman üzerinde durulmaması gereken, kâle alınmaması gereken şeylere takılıyor ve kaybediyor. Mesela, bir insan namaz, oruç, hac ve zekât ile yükseliyor, yükseliyor; fakat kendisini çileden çıkartan bir hâdise karşısında takılıyor ve bütün kinini, gayzını bir anda ortaya koyuyor. Hâlbuki o hâdise karşısında gayzını tutabilseydi, namaz, oruç, hac ve zekâtla elde ettiği yüksekliklerden daha yükseklerle çıkabilirdi.

Evet, insan dışını sıkabilirse, kendindeki negatif enerjiyi pozitif yapabilirse, elde edeceği güçle füze sür’atinden daha aşkın bir hızla evc-i kemâle vâsıl olabilir. Akli çok ileri bir diyalektiğe, cerbezeye sahip olan birisi, aklını arkadaşlarına galebe çalmak için değil de, hak ve hakikat adına kullanabilirse, kendisi için bir anlamda şerr-i cüz’î olan o aklını iradesiyle hayr-ı küllîye çevirmiş demektir.

İsterseniz, farz-ı muhal deyip bir misal vereyim sizlere: Allah “Seni hiçbir hâdise karşısında zaaf göstermeyecek şekilde yaratayım mı?” deseydi, ben Rabb’ime, “Rabb’im! Beni şu anda yarattığın gibi yarat” derdim. “Alabildiğine taşkınlıklarım olsun ama neticede sana, sadece sana râm olayım. Bana irade ver ki, o iradenin kemendi ile sana yükseleyim. Çünkü senin zaaftan uzak meleklerin var, ruhanî varlıkların var. Ama ben insan olmak istiyorum.”

Evet, insan olmanın gereği, içimde çok ciddî taşkınlıklar var, beni harab ediyor onlar. Ama ben bu harabiyet içinde iradenin gücüyle Allah’ın muradına varabiliyorsam, Cenâb-ı Hakk bu gücü bana vermişse, ben de bu fırsatı en güzel şekilde değerlendirmeliyim. Çünkü olandan daha güzeli yoktur. Cenâb-ı Hakk, olanın en güzelini yaratmıştır. Öyleyse şöyle düşünmeli insan: Allah’ın bana verdiği her şeye razı olmanın yanında, bana düşen, bütün negatif yönlerimi, zaaflarımı, günahlarımı aşarak, yanlış tavırların esiri olmadan Cenâb-ı Hakk’a tam mânâsıyla râm olabilmemdir. Melek gibi değil de insan olarak yaratmak suretiyle Allah benimle farklı bir espri ortaya koymuştur ve böylece benimle farklı bir şey yapmayı murad buyurmaktadır. Yeter ki ben zaaflarımın, boşluklarımın zebunu olmayıp onları aşmasını bileyim.

Ders 13¹⁶

Hakîkî ibadetin yerine getirilmesini engelleyen bir kısım hususlar vardır.

Meselâ: Nefis ve şeytan, kibir ve gurur, ucup ve inhıraf, dünya meşgaleleri, ihmalkârlık, tembellik, “nasıl olsa affedilirim” cinsinden yanlış telakkiler, sözlerine itibar edilen zorba liderlerin ve mütehakkim büyüklerin kavli ve fiilî aldatmaları ve kötü örnek teşkil etmeleri. Ayrıca Yüce Allah’ın bilinip tanınmaması,

¹⁵ Sohbet-i Canan - (Kırık Testi 2) M.F.G.

¹⁶ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

insanın kendisini bu dünyada hiç ölmeyecekmiş gibi ebedî görmesi; dolayısıyla da çok uzun gördüğü bir ömürde bitmez tükenmez bir şekilde ibadete koyulup namaz kılmanın nefesine ağır gelmesi, insanın ibadetin tekeffül ettiği maddî ve manevî fayda ve bereketleri bilmemesi ve düşünmemesi, insanın nefsinden ve etrafından habersiz yaşaması; bundan dolayı da göklerde ve yerde her şeyin Yüce Rahman'a bir kulluk içinde bulunduğunun farkında olmaması, hattâ kendisi ibadet vazifesini yapmadığından eşyayı da öyle görüp onları başıboş bir vaziyette kabul etmesi gibi şiddetli engeller de vardır ki bu engellere takılan bir kimsenin kulluk vazifesini layıkıyla yapması ve kulluğun özü olan namazı hakkını vererek gerektiği gibi kılması elbette düşünülemez.

Ders 14

Yolda karşılaştığımızda ezan okunuyordu. “Gel seni camiye götüreyim.” dedim. “Bugün Cuma biliyorsun.” “Sen de benim camiye gitmediğimi biliyorsun.” dedi. “Biliyorum ama sebebini gerçekten merak ediyorum.” “Ne bileyim olmuyor işte.” dedi. “Hem pantolonumun ütüsü bozulup, dizleri çıkar diye endişe ediyorum.” Gayri ihtiyari gülmeye başladım.

“Her hâlde şaka yapıyorsun.” dedim. “Bunun için cami terk edilir mi?” “Ciddi söylüyorum.” dedi. “Giyimime ve özellikle yeşile düşkün olduğumu bilirsin.” Gerçekten öyleydi. Giydiği birbirinden güzel elbiseleri mutlaka yeşilin bir başka tonundan seçer ve her zaman ütülü tutardı. “Peki.”, dedim. “Hayatında hiç camiye gitmedin mi?” “Çocukken dedemle birkaç kere gitmiştim.” dedi. “Hem o yaşlarda dizlerim aşınacak diye herhâlde endişe etmiyordum. Fakat artık camiye gidebileceğimi zannetmiyorum.”

Söyledikleri beni son derece şaşırtmış ve bu konuyu açtığıma pişman etmişti. Daha sonra el sıkışıp ayrıldık. Onunla konuşmamızdan iki ay sonra, kendisinin camide olduğunu söylediler. Hemen gittim. Bahçedeki namaz saflarının en önünde duruyordu ve üzerinde yine yeşiller vardı. Yavaşça yanına yaklaştım ve kısık bir sesle:

“Hani” dedim “Camiye gelmeyecektin?” Hiç sesini çıkarmadı. Çünkü musalla taşının üzerinde, yeşil örtülü bir tabut içinde yatıyordu.¹⁷

Namazı Kılmayı Gerekli Kılan Hikmetler

Ders 15¹⁸

İbadet etmeyi ve ibadetin özü olan namaza önem vermeyi gerekli kılan aklî ve naklî pek çok delil ve gerekçe vardır:

Birinci Gerekçe: Başta Yüce Allah'ın emir ve rızâsının ibâdetin mutlaka yapılması ve namazın mutlaka kılınması istikâmetinde olması.

İkinci Gerekçe: Peygamberler (aleyhimüsselâm) ve melekler başta olmak üzere bütün nûranî mümtaz şahsiyetlerin ibâdetten uzak kalmaları şöyle dursun; Allah'a ibâdet vesilesiyle intisablarını bir şeref olarak bildirmeleri ve ibadeti hayatlarının biricik gayesi olarak bilmeleri ve bunu gerçekleştirmek için âzamî geyret göstermeleri.

Bu noktada şunu bilmek gerekir ki, mahbûbiyet makamına ancak ubudiyet merdiveniyle çıkılır. Nitekim Rasûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) gerçekleştirdiği yüce kulluk sayesinde “Habîbüllah” makamına yükselmiştir. Evet Rasûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) ibadete o derece düşküncü ki, rivâyetlerde geldiği gibi, “Kendisini bir şey kederlendirdiğinde, hemen namaza dururdu.”

Yine Rasûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), bütün günahları bağışlanmasına rağmen geceleri ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Bunun sebebini soran Sahabî'ye de: “Efelâ ekûnü abden şekuran”, yani “Ben Allah'a çok teşekkür eden bir kul olmayayım mı?” cevabını vermiştir. Evet Rasûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi

¹⁷ Cüneyd Suavi, Hayatın İçinden, s. 87.

¹⁸ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

ve sellem)'e bakan O'nun her hâliyle ve her zaman kul olduğunu görür. Nitekim O, ciddi, samîmî ve sürekli olan kulluğu sâyesinde mahbûbiyyet ve mahmûdiyyet makamı olan Makam-ı Mahmûd'a çıkmış ve bununla bir taraftan Allah'ın biricik sevgilisi, diğer taraftan da bütün mevcûdâtın eşrefi, ekmeli, efdali, mefhari ve seyyidi olduğunu göstermiştir.

Ders 16¹⁹

Üçüncü Gerekçe: Gayet zayıf, âciz, güçsüz ve her şeye muhtaç bir vaziyette yaratılan insanın âcizliği, zayıflığı ve ihtiyacı ancak yüce kuvvet, rahmet ve şefkat sahibi olan Rabbü'l-Alemîn'e intisap ve îtimad etmekle telâfi edilir. Bu intisap ve îtimad ise ancak O'na yapılacak kulluk sayesinde gerçekleşebilir ve ancak bu sayede sürekliliğini devam ettirebilir.

Dördüncü Gerekçe: İnsan yaratılış itibariyle mutlaka bir şeye kulluk yapacaktır. Bir şeyi haddinden fazla sevecek ve ondan haddinden fazla korkacak, faydayı zararı ondan bilecek, ona bağlı olacak ve her hâlükârda da bu bağlılığını göstermeye çalışacaktır. Devir kapayıp yeni devir açan nice firavunların, kârunların, nemrutların ve zorba liderlerin senede defalarca bir fâninin huzurunda saygıyla durup ondan meded ummaları, bunun ifâdesidir. Evet Allah öyle azîz ve hakîmdir ki, kendisine kulluk yapmayanları ölmüş ve çürümüş fânilerin önünde dize getirir. Hem de yaptıklarını kendilerine beğendirmek ve seyredenlere ibret dersi vermek sûretiyle. İşte İnsan madem ki fitratının gereği olarak mutlaka bir şeye kulluk yapacaktır; öyle ise aklının ve vicdanının gereği olarak neye kulluk yaptığına iyice dikkat etmesi gerekir.

İnsan, zayıflığını ve âcizliğini gideremeyecek, ihtiyaçlarını halledemeyecek, hastalıklarına ve dertlerine şifâ veremeyecek, şer ve zararı kendisinden defedemeyecek olanlara kulluk yapmamalıdır. İnsan, kendisine hayatı ve rızık, rûhu ve hissi, aklı ve şuuru kim vermiş ise, anlama ve kavramayı, anlatma ve iknâ etmeyi kim öğretmiş ise; faydalı ve hayırlı şeyleri kim temin ediyor, zararlı ve şerli şeylerden de kim koruyorsa; sadece O'na kulluk yapmalı, sadece O'nu büyük tanımalı, ancak O'nun hükmüne ve irâdesine rââm olmalı ve ancak O'nun rızâsını tahsil etmeye çalışmalıdır.

Ders 17²⁰

Beşinci Gerekçe: Biri Rubûbiyet dâiresi biri de ubûdiyet dairesi olmak üzere iki daire vardır. Rubûbiyet dairesinin yegane sahibi ve maliki şüphesiz ki Yüce Allah'tır. Ubûdiyet dairesinin en liyakatli mümessili de insandır. Yüce Allah şefkat, merhamet ve hikmetinin gereği olarak fazl-u kereminden bol bol ihsanlarda bulunmakta ve bütün mahlukatın ihtiyaçlarını zamanında temin etmektedir. Yani Cenâb-ı Hakk'ın rubûbiyetinde ve bize karşı olan muâmelesinde herhangi bir kusur görmek mümkün değildir. Öyle ise ubûdiyet dairesinin en salâhiyetli ve en liyakatli mümessili olan insan da, hikmetli icrââtını takdir etmenin ifadesi olarak Yüce Allah'a karşı yapması gereken itaat ve ibadetini eksiksiz yapmaya çalışmalıdır. Kendisine gösterilen şefkat, merhamet, muhabbet ve terbiyeye karşı, o da kusurlarını ve âcizliğini itiraf etmek ve hürmetini takınmak suretiyle tazarru ve niyazlarını yüce dergaha arz etmelidir. Evet hak ve hakikat böyle bir kulluğu gerektirdiği halde; maalesef bazı gafil insanlar kendi basit ve kolay olan kulluk vazifelerini unutuyor; Allah'a âit olan ulûhiyyet vazifesinin altına giriyor ve kendilerine yazık ediyorlar.

İnsan bir asker gibidir. Askerin asıl vazifesi talim ve cihaddır. Yani milletini, vatanını ve dinini korumaktır. Onun yemesi-içmesi, giyimi-silâhı ise hep devletin vazifesidir. Ancak bazen boş oturmasın ve ayrı bir meşgalesi olsun diye erzak deposundan eşyayı taşır, onu pişirir ve dağıtır. İşte insan da bu dünyada böyle bir askerdir; asıl vazifesi de kulluktur. Bununla beraber insana bir meşgale olsun ve diğer mahlukâta bir hizmet olsun, hem de yeryüzünün imârâtı deruhte edilsin diye, insan asıl vazifesi dışındaki işlerinde yeryüzü ofisinden lüzumlu şeyleri çıkartır; onları keser, biçer, pişirir ve sâire.

¹⁹ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

²⁰ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

Ders 18

Askerlik görevini yerine getiren bir er, namazını en zor şartlarda bile terk etmeyen diğer bir ere şöyle der: “Arkadaş hangi asırda yaşıyoruz? Niçin kendini zahmete sokup her gün beş defa namaz kılıyorsun?” Namaz kılan er, tam o sırada uzaktan görünen teğmeni gösterir:

“Şu insan niçin yanından geçerken toplanıyor, onun bütün emirlerine itaat ediyorsun? Yat dese yatıyor, kalk dese kalkıyorsun? O da senin gibi iki ayağı, iki eli ve bir başı olan bir insan değil mi?”

Diğer er cevap verir: “Evet! O da benim gibi bir insan ama rütbesi var, omuzunda yıldızı var.”

Namaz kılan erin cevabı müthiştir:

“Ey arkadaş! Sen omuzunda bir tane yıldızı var diye senin gibi bir insana itaat ediyorsun da ben, yerdeki kumlar adedince yıldızları olan ve hepsini tespih tanesi gibi kudret eliyle çeviren bir Zat’a niçin itaat etmeyeyim? Niçin namaz kılıp emrini yerine getirmeyeyim?”

Namazı Terk Etmenin Günah Boyutu

Ders 19²¹

Bütün ibadetlerin özü olan namazı bilerek terk etmek pekçok cihetle son derece çirkin ve o nisbette de şiddetli cezayı gerektiren bir zulüm ve bir tecâvüzdür:

Birinci Cihet: İbadeti terk eden kimse Cenâb-ı Hakk’ın Esmâ-i Hüsnâ’sına manen zulmetmiş olur. Çünkü Esmâ-i Hüsnâ insanın kulluk yapmasını istediği gibi, bazı isimler vardır ki, ibadet esnasında daha parlak bir şekilde tecelli eder.

İkinci Cihet: İbâdeti terk eden kimse, kendi nefsine zulmeder. Maddî, mânevî cihaz ve duygularına tecavüz etmiş olur. Çünkü latîfelerin hakîkî mânâda inkişâf etmesi ibâdet sayesinde olur. İbadetten mahrum edilen pek çok latîfeler zamanla söner ve sahibini duygusuz bir hâle getirir.

Üçüncü Cihet: Küfür mevcudâta karşı yapılmış bir hakâret olduğu gibi, namazı ve ibâdeti terk etmek dahi mevcudâtın kemallerini inkâr etmek mânâsına gelir. Çünkü mevcudatın kemalleri Cenâb-ı Hakk’a bakan yüzlerinde durumlarına göre yaptıkları tesbih, tahmid ve tekbir gibi mânevî ve hakîkî ibadetlerine göredir. Ancak mevcudâtın ibadetlerini görüp anlamak ve takdir etmek için onların yaptığı ibadetlerin nümunelerine sahip olmak gerekir. Zira insan etrafını kendi gözlüğünün rengiyle görür.

Ders 20²²

Dördüncü Cihet: Varlıklar, durumlarına göre ilân ve teşhir, î mân ve ibâdet, mârifet ve muhabbet gibi vazifeleri görmek üzere yaratılmıştır. Buna göre, ibâdeti ve ibâdetin özeti olan namazı terk eden kimse, hem kendi yaratılışının hem de evrenin yaratılışının neticesini terk ve gayesini tenkid etmiş olur. Bu hâl Yüce Allah’ın kusursuz hikmet ve meşietine karşı büyük bir isyan, hatta korkunç bir tecâvüzdür. Bu ise şiddetli bir cezayı gerektirir ve elhak böyle olacaktır.

Kulluk kapısından âcizliğini, zayıflığını, noksanlığını, eksikliğini ve muhtaç oluşunu anlamak suretiyle girilir. Bu kapıların usulünce açılması nisbetinde insan hakîkî kul olur; rahat yaşar ve her iki cihanda rahat eder. Bu usul ise, âcizliğini bilip İlâhî kudrete ilticâ, zayıflığını görüp İlâhî kuvvete istinad etmek, fakirliğini görüp İlâhî rahmete îtimad etmek, ihtiyacını görüp İlâhî gınâdan istimdâd etmek, kusurunu görüp İlâhî af ve mağfiretten af ve mağfiret dilemek ve noksanını görüp İlâhî kemali takdis, tesbih ve tenzih etmektir. Bu aynı zamanda insanın yaratılış gayesi, beşerin yegâne vazifesi ve Âdemoğlunun yeryüzünün halifesi oluşunun biricik mânâsıdır. İşte bu bilinçle yapılan kulluktur ki, insanı habîbiyet makamına yükseltir ve onu Allah’ın sevgilisi olma derecesine yüceltir.

²¹ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

²² Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

Namazı Huzur ve Huşû ile Kılmanın Yolu

Ders 21²³

Namazı ibâdet neşvesi içerisinde ve kalp huzuru ile kılmak son derece önemli ve gerekli bir husustur. Nitekim bir hadiste:

“Namazın kemali ancak kalp huzuruyladır.” buyrulmuştur. Kur’ân’da değişik âyetlerde, namazı muhafaza etmekten bahsediliyor.²⁴ Namazı muhafaza etmek demek ise hem namazdan önce, hem namaz esnâsında hem de namazdan sonra riâyet edilmesi gereken hususlara özen göstermek, bu suretle namazı her yönüyle koruma altına almak ve böylece namazı huzur ve huşû içinde ve en mükemmel bir şekilde kılmaya dikkat etmek demektir.

Namazdan önce yapılacak işler şunlardır: Namaza başlamadan önceki maddî mânevî temizliğe dikkat etmek, abdesti güzel almak, yiyip içtiklerinin helal olmasına dikkat etmek, kalbi vesveseden ve riyâdan korumak ve rûhu dünyanın kirli işleriyle kirletmekten uzak durmak.

Namaz esnasında yapılacak işler şunlardır: Namazı cemaatle ve tadîl-i erkânına riayet ederek kılmak, namazın Yüce Allah’a yükselen bir miraç olduğunu düşünmek, namazın hakîkatine ve günde beş vakit kılınmasındaki hikmetine vakıf olmak olmak, sağa sola dönmeden kırâatine, tesbih ve zikirlerine dikkat etmek, kalp huzuru ile yani dilinin söylediğini kalb ile duyarak ve dil ile kalbin imtizacı içerisinde namaz kılmak. Bunu sağlamak için namazla ilgili âyetleri, hadisleri ve feyizli kitaplardaki namazla ilgili bölümleri sık sık okumak ve onları iyice bellemek gerekir.

Namazdan sonra yapılacak işlere gelince: Bununla ilgili olarak bir hadîs-i şerifte şöyle buyrulmuştur: “Kim her farz namazın arkasında âyet’ül kürsî’yi okursa, onun cennete girmesine ancak ölmesi engeldir.”²⁵

Hem hadislerde teşvik edildiği gibi namazın sonundaki zikir ve tesbihlere ve salavât-ı şerîfelere riâyet etmek, ayrıca namazdan sonra boş söz ve manasız eğlencelerden ve günaha girmekten sakınmak gerekir.

Ders 22²⁶

Demek oluyor ki, namazı huzur ve huşû ile edâ etmenin kendine göre bir kısım yolları vardır. Kişi bu yollara riâyet ettiği ölçüde namazını huzurlu kılar ve kıldığı namazdan zevk alır. Bu yolları maddeler hâlinde farklı bir şekilde şöyle özetleyebiliriz:

- Namazı kılmaya başlamadan önce ne yaptığını ve ne yapacağını düşünerek namaza durmak. Yani niyeti sağlam yapıp şu dünyada namaz vesilesiyle Allah’ın huzuruna çıktığı gibi, yarın âhirette de hayatının hesap vermek üzere Allah’ın huzuruna çıkacağını düşünerek namaza durmak.
- Abdesti tam olarak almak ve vakit girer girmez namazı cemâatle kılmak. Çünkü vaktin evvelinde Allah’ın rızası, sonunda ise Allah’ın affı vardır.
- Namaza başlamadan beş-on dakika önce namaza hazırlık yapmak. Yani rûhuyla namaza ısınmak ve duygularıyla namaza konsantre olmak. Bunu gerçekleştirmenin yolu da, namazdan önce Kur’ân, tesbih ve duâ ile uğraşmak, dînî eser okumak veya va’z dinlemek gibi şeylerdir.
- Namazda okuyacağı âyet ve sûreleri namaza başlamadan önce belirlemek ve onların mânâlarını az çok bilmek. Hiç olmazsa onların neden bahsettiklerini özet olarak bilmek.

²³ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

²⁴ Bakara Sûresi, 238; Mü’minûn Sûresi, 9; Meâric Sûresi, 34

²⁵ Suyûtî, el-Fethu’l Kebîr, III, 224

²⁶ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

Ders 23²⁷

- e) Namazı sâkin ve sâde bir yerde kılmak. Yani namazın kılındığı yerde gürültü olmamalı ve gözün göreceği bir yerde cazip manzaralar bulunmamalı. Tâ insan namazda göz hırsızlığı yapma ve hayaliyle dünyayı gezme imkânını bulmasın.
- f) Namazda tadîl-i erkâna riâyet etmek. Namazda tadîl-i erkân, İmâm Ebû Yusuf 'a göre bir rükün olduğundan farzdır. İmâm-ı Âzam ile İmam Muhammed'e göre ise vâciptir. Buna göre namazı itidâle riâyet ederek ve acele etmeden kılmak gerekir. Çünkü ebedî bir saadet vesilesi olan ve sonsuz mânevî neticeleri kazandıran namaz gibi son derece ulvî bir ibadeti yaparken acele etmek, en azından tâzime, âdâba ve namazın ruhuna ve hikmetine aykırı bir davranıştır.
- g) Namazı cemaatle kılarken safların sık ve düzgün olmasına çok dikkat etmek. Çünkü safların sıklığı ve düzgün olması namazın ikâmesindendir. Yani, namazın tam olmasının bir şartıdır.
- h) Her namazı vedâ namazı, yani son namaz olarak kılmak. Yani bir daha namaz kılma fırsatını bulamayacağını ve vefat edeceğini, belki de henüz o namazı kılma esnâsında vefat edeceğini düşünerek, şu dünyada Yüce Allah ile son defa vedalaşma havası içinde kılmak.

Ders 24²⁸

- i) Namaza dururken kendisini cehennem karşısında veya yanında farz etmek. Şöyle ki: Sanki âhirette cehennem ateşine atılmak üzere bulunuyor; işte böyle bir anda namaz kılma recasında bulunuyor. Melekler de onun bu samîmî recâsını kabul ediyor ve onun namaz kılmasına müsaade ediyorlar; o da öyle bir halde namaza duruyor. İşte namaza dururken böyle bir düşünce atmosferine sahip olarak durmak ve öyle kılmak gerekir ki, insan namazını tam bir huzur ve huşû ile kılabilsin.
- j) Yaşantıya iyi dikkat etmek ve hayali iyi şeylerle doldurmak gerekir. Haramlar şöyle dursun; şüpheli şeylerden bile kaçınmak gerekir. Bu maddenin sahası çok geniştir. Öyle ki, yemekten içmeye, konuşmaktan dinlemeye, gezmekten seyretmeye kadar her şeyi içine alır.

Ders 25

Peygamberimizin (a.s.) güzide sahabileri namaza öylesine önem verirlerdi ki, onun uğrunda hiçbir engel tanımazlardı. Namaz yolunda savaş, yaralanma, ölüm bile vız gelirdi. Dünyada iken Cennetle müjdelenenlerden Hz. Ömer (r.a.), kanlı bir suikaste uğramıştı. Yarasından kanlar akarken evine getirilmişti.

– Yemek ister misin, diye sormuşlardı.

– Hayır, cevabını vermişti.

– Su içer misiniz?

– Hayır.

Bunun üzerine etrafındaki sahabiler:

– Namaz kılacak mısınız, diye sormuşlardı.

Hız. Ömer'in âdeta gözleri parlamış, yavaş yavaş enerjisi tükenmekte olan vücuduna can gelmişti.

– Evet, kılacağım, dedi.

O yüce insan, yarasından kanlar akarken sabah namazını kılmış, namazı terk etmeyi aklından bile geçirmemişti.

²⁷ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

²⁸ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

Namazı Cemâatle Kılmanın Fazîleti

Ders 26²⁹

Çok hayâtî bir mazeret olmadıktan sonra, namazı cemaatle kılmaya büyük önem vermek ve bu hususta çok titiz olmak gerekir. Çünkü Ebû Hüreyre (radiyallahu anh), cemaatle kılınan bir namazın tek başına kılınan bir namazdan yirmi beş, başka bir rivâyette de yirmi yedi derece daha faziletli olduğunu, ayrıca gece ve gündüz melekleri sabah namazında beraber bulunduklarını ve bu namazlarda nöbet devir teslimi yaptıklarını rivayet ettikten sonra diyor ki: Dilerseniz şu âyeti okuyun: “Şüphesiz ki, fecrin Kur’an’ı (sabah namazı gece ve gündüz melekleri tarafından) şâhid olunan (bir namaz)dır.”³⁰

Rasûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) de namazın cemaatle kılınmasının ne derece önemli olduğu hususunda şöyle buyurmuşlardır: “Kim yatsı namazını cemaatle kılsa gecenin yarısını ikâme etmiş gibi olur. Kim de yatsı ve sabah namazlarını cemaatle kılsa bütün geceyi ikâme etmiş gibi olur.”³¹

Diğer bir hadislerinde de, münafıklara sabah ve yatsı namazından daha ağır bir namazın olmadığını söyledikten sonra şöyle buyuruyor: “Şayet onlar bu iki namaza iştirak etmenin faziletini bilselerdi, sürünerek bile olsa yine bu iki namaza gelirlerdi.”³²

Ders 27³³

Hem İslâm’da namazın ve cemâatin ne derece önemli olduğunu şundan anlamalı ki, savaşta düşman karşısında iken bile, namazı cemaatle kılma esası getirilmiş, bu namazın nasıl kılınacağı açıklanmış ve askerlerin hiçbir fırsat bulmamaları hâlinde bineklerinde veya araçlarında imâ ile de olsa namazlarını mutlaka kılmaları gerektiği hükme bağlanmıştır.

İşte namazı cemaatle kılmak bu derece önemli olduğundandır ki, saâdet asrında cemâatin özürsüz terk edildiğini göremiyoruz. Yine bundan ötürüdür ki cemâati özürsüz terk etmeyi alışkanlık hâline getirmek, tarih boyunca nifak alâmeti sayılmıştır.

Kaldı ki, namazın günde beş vakte tahsis ve taksim edilmesi ve günde beş vakit ezan okunması, müminlerin dinlenmesi ve yenilenmesi adına çok mühim bir fırsat ve çok büyük bir nimettir.

Öyle ise her şeyin namaza bağlı olduğu bir günlük plan hazırlamalı, günlük işleri namazdan evvel veya sonraya göre ayarlamalı ve hayatı bu çerçeve içinde geçirmeye çalışmalı. Ayrıca beş vakit namazı vaktinde ve cemaatle kılmaya ve namazın sonundaki zikir ve tesbihleri aksatmamaya çok özen göstermeli.

Cenâb-ı Hak, bizleri ve zürriyetimizi, namazı hakkıyla edâ etmeye muvaffak kılsın ve namazı gözümüzün nûru ve kalbimizin sürûru eylesin. Âmin.

Takva

Ders 28

Takvâ, ittikânın ismidir. İttikâ ise vikâyeyi kabul etmek, vikâyeye girmektir. Vikâye de maddî ve manevî zarar ve elem veren şeylerden sakınıp kendini iyice korumak demektir. Buna göre lügat olarak ittikâ ve takvâ, kuvvetli bir himayeye girip korunmak ve kendini iyice sakınıp korumak demektir. İslâm’da ise, insanın kendisini Allah’ın vikâye ve himâyesine koyarak, dünyada ve ahirette zarar ve azab verecek şeylerden kendisini iyice koruması, seyyiâtтан sakınıp hesanâtı iltizam etmesi, yani takvâ ile amel ederek her türlü günah ve kötülüklerden kendini çekmesi ve amel-i salihle hayrât dairesinde hareket etmesi demektir.

²⁹ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

³⁰ Buhârî, el-Câmiu’s-Sahîh, I, 159, Müslim, el-Câmiu’s-Sahîh, I, 450

³¹ Ebû Dâvûd, Sünen, I, 376

³² Buhârî, el-Câmi’us-Sahîh, I, 159

³³ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

Diğer bir tâbirle takvâ, Allah'ın nehyettiklerini terk edip onlardan uzak durmak ve Allah'ın emrettiklerine imtisal edip onları yerine getirmektir. Nitekim, Hz. Ali'ye göre takvâ: "Tenzil ile amel etmektir. Yani Kur'ân'daki emir ve yasakları dikkate alarak yaşamaktır."

İttikâ, îmândan sonra hâsıl olur ve ancak mü'minle alâkalı olan bir haslettir. Buna göre îmânı olmayanın takvâ ve sevap nâmı ile kötülüklerden vazgeçip onlardan uzak durması düşünülemez. Diğer bir ifade ile, akli başında olan bir mü'minin vakit geçirmeden Yüce Allah'ın vikâye ve himayesine girmesi kendisine ihsan edilen aklın ve îmânın gereğidir. Şu kadar var ki, kabul edip sığınacağı ve ilticâ edip koruması altına gireceği vikâyeyi çok iyi düşünmesi ve çok iyi tespit etmesi gerekir.

Ders 29

İslâm'da takvâ hakîkî haşyeti ve samîmî muhabbeti olmak üzere biri ademî diğeri vücudî, iki hasleti içine almaktadır. Takvâ umumiyet itibariyle bu iki özelliğe sahip olan takvâ anlaşılar.

Kur'ân-ı Kerim'de takvâ, yerine göre haşyet, îmân, tevbe, itaat, mâsiyeti terk, ihlâs vb. mânâlarda kullanılmıştır. Gerek haram kılınanlardan, gerekse şüpheli olan hususlardan kaçınmak ve hiç olmazsa farzları işlemek suretiyle Allah'ın himâyesine girmeyi ifade eden ittikâ ve takvâ meselesi, Kur'ân'da değişik mertebelerde zikredilmiştir. Mesela:

- 1) Cehennemde ebedî olarak kalmaktan korunmanın ve şirk ile küfürden uzak durmanın alâmeti olan îmanı gösteren takvâdır ki: "Ve onları takvâ kelimesine (îmânda sebata ve ahde vefaya) bağladı." (Fetih Sûresi, 26) âyet-i kerîmesi böyle bir mânâyı ifade etmektedir.
- 2) Dünyada bolluklara ve bereketlere kavuşmak ve aynı zamanda deprem, kıtlık veya ekonomik kriz gibi bir kısım kevnî ve ictimâî felâketlere maruz kalmamak için büyük günahları işlemekten ve küçük günahlarda ısrar etmekten vazgeçmeyi ve belli başlı farzları îfâ etmeyi içeren ve aynı zamanda İslâm mânâsına gelen takvâdır ki, takvâ denilince genellikle bu mânâlar anlaşılmaktadır.
"Eğer o ülkelerin ahalisi îmân edip Allah'a karşı gelmekten sakınsalardı, elbette biz onların üzerlerine gökten ve yerden nice bereket ve bolluk kapılarını açardık." (A'raf Sûresi, 96) âyet-i kerîmesi bu türlü bir takvâyı işaret etmektedir.
- 3) Kalbinde kendisini meşgul edecek Allah'tan başkasına âit hiçbir şey bırakmadan, fâni olan şeylere karşı kalbi ile alâkayı kesmektir ve bütün mâhiyeti ile nefsin tezkiyesine, kalbin tasfiyesine, aklın tenevvürüne, kâbiliyetlerin inkişafına ve rûhun inbisatına sebep olacak ulvî ve kudsî mânâlarla alâka kurmak ve bu haliyle Hak Teâlâ'ya teveccüh etmektir. Bu aynı zamanda insanın her türlü ahlâk-ı rezîleden, yâni mânevî hastalıklar olan kibir, yalan, haset ve sâir günahlardan tertemiz olması ve farzdan sünnete kadar her türlü hasenât ile muttasıf olmasıdır.

"Ey îmân edenler! Allah'tan O'na yaraşır biçimde korkun." (Âl-i İmrân Sûresi, 102) âyeti, bu takvâyı ifade etmektedir.

Takvâyı Engel Olan Bazı Hususlar

Ders 30³⁴

Takvâyı mâni olan hususların başında helâl ve haramlara dikkat etmemek gelir. Nitekim bu hususta çok ciddî tehditler yapılmıştır. Nitekim Rasûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu hususla ilgili olarak:

"Her hangi bir kul ki, bedeni haram lokmalarla yetişmiş ve gelişmiştir; ona en lâıyk olan ateştir." buyurmuşlardır. Öyle ise hayatın her safhasında helâla ve harama çok itinâ göstermek lâzımdır.

Gerçek takvâyı mâni olan ayrı bir husus da gaflet ve ülfettir. Gaflet ve ülfet gibi, insanı dikkatten ve teyakkuzdan uzaklaştıran hususlar ile dünyada ebedî kalacakmış gibi insanı aldatan tevehhüm-ü ebediyet

³⁴ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

duygusu, özellikle de âhir zamanda yaşama şartlarının ağırlaşması ile insanların mübtela oldukları ve iradeleri ile kendilerine lüzumlu hâle getirdikleri fuzulî ve hatta zararlı bazı meseleler insanı aldatan başlıca sebeplerdir. Bütün bu hâller kişinin takvâ dairesinde hareket edip ehl-i takvâ olmasına mâni oluyor, perde çekiyor. Ayrıca insanın yeme, içme, giyinme ve gezme hususunda haramlara girmesi veya israfa kaçması, nefsinin helâl olmayan hâllere karşı iştihasını açar ki böyle bir nefis, sahibini rahatlıkla aldatır ve onu beklenmedik bir anda bile harama sokar.

Ders 31³⁵

Üzerindeki gafleti, içinde bulunduğu ülfeti, benliğini saranünyada ebedi kalma hissini, içinden bir türlü çıkarıp atamayan, müptelâ olduğu ziynet, debdebe, kadın, mal, makam ve şöhret gibi fani ve geçici şeylere karşı tutkunluğunu içinden bir türlü söküp koparamayan ve bu sevdalardan bir türlü kurtulamayan, hem de fânî ve zararlı şeylerden alâkasını koparmayı, şerlerinden kurtulmayı ve Yüce Hakk’a vâsıl olacak yolda yürümeyi istediği halde bunda başarılı olamayan kimse, etrafında daima değişmekte olan hâdiselere tefekkür ve ibret nazarı ile bir baksın. Acaba hiçbir şey, dün olduğu gibi bugün de aynen kalıyor mu? Çevresinde olup biten doğum ve ölümlere ibret nazarı ile bir baksın; bu dünyaya gelenlerden hiç burada kalan var mı? Hissiyâtını aldatan ziynet ve sâir şeylere de bir göz gezdiresin; kalbinin bunlarla tatmin olduğu hiç vâki mi? Acaba ölüm sekerâtı geldiğinde bütün bunların ne faydası olur?

Öyle ise ölüm sekerâtı gelip uyandırmadan evvel uyanıp, kalben dünyayı, dünya olarak tümüyle terk edip, ciddi bir şekilde âhiret için hazırlanmak gerekir.

Kaldı ki bütün bunlar bir iki dakika insanın nefsinin ve süflî duygularını okşamasına bedel; insanın aklını, kalbini ve rûhunu senelerce ağlattırır ve onlara gam ve hüzn gözyaşlarını döktürür. Hastahanedeki hastalar, hapishane- deki mahpuslar ve bugün ekseriyeti teşkil eden ızdırablı ve buhranlı genç nesil, hep böylesine bir iki dakikalık gayr-i meşrû lezzet ve zevkin kurbanı değiller midir? Akıllı insan kalb ve rûhuna hitab etmeyen ve onları ebediyen tatmin etmeyen, geçici, basit ve meşrû olmayan lezzetlere tenezzül etmez. Tenezzül ederek insanlık mertebesinden düşmez. Kaldı ki, meşru ve helâl olmayan haller zehirli bala benzer, lezzetinden ziyâde elemi vardır. Lezzeti iştihayı açar, elemi ise öldürür.

Ders 32³⁶

Evet, hadîs-i şeriflerde de beyân edildiği gibi insanlar biri iyi, muttakî ve Allah katında şerefli olanlar, diğeri ise âdî, günahkâr ve Allah katında değersiz olanlar olmak üzere iki kısma ayrılırlar. Bu konuda Bedüzzaman Hazretlerinin bu husustaki sözleri çok önemlidir:

“Bu günlerde Kur’ân-ı Hakim’in nazarında, îmândan sonra en ziyade esas tutulan takvâ ve amel-i sâlih esaslarını düşündüm. Takvâ, menhiyattan ve günahlardan ictinâb etmek ve amel-i sâlih; emir dairesinde hareket ve hayrât kazanmaktır. Her zaman def-i şer, celb-i nef ’a râcih olmakla beraber, bu tahribat ve sefâhat ve câzibedar hevesât zamanında bu takvâ olan, def-i mefâsid ve terk-i kebâir üssü’l-esas olup büyük bir rüçhâniyet kesbetmiş. Bu zamanda tahribat ve menfî cereyan dehşetlendiği için, takvâ bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzları yapan, kebîreleri işlemeyen kurtulur. Böyle kebâir-i azime içinde amel-i salihin ihlasla muvaffakiyeti pek azdır. Hem az bir amel-i salih, bu ağır şerâit içinde çok hükmündedir. Hem takvâ içinde bir nev’i amel-i sâlih var. Çünkü bir haramın terki vâcibdir. Bir vacibi işlemek, çok sünnetlere mukâbil sevabı var. Takvâ ile böyle zamanlarda yani binlerce günahın tehacümünde bir tek ictinâb, az bir amelle, yüzer günah terkinde yüzer vâcib işlenmiş oluyor. Bu ehemmiyetli nokta: Niyet ile, takvâ namıyla günahdan kaçınmak kasdiyle menfî ibadetten gelen ehemmiyetli a’mâl-i sâlihadr.”³⁷

³⁵ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

³⁶ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

³⁷ Bedüzzaman Said Nursî, Kastamonu Lâhikası, 106

Evet sâlih amel altın, fâsîd amel ise saman hükmündedir. Asrımızda dünyanın içine düştüğü perişan durum, bunun en açık şâhididir.

Ders 33³⁸

Hâsılı: Maddî ve mânevî terakkîyi ve huzuru tekeffül eden ve Kur'ân-ı Kerim'de tavsiye ve emir buyurulan hayat, daha önce de geçtiği üzere üç şeye bağlıdır:

- a) Toplum hayatında emniyetin ve güvenin tesîs edilmesine,
- b) Toplumun fertleri arasında yardımlaşma ve dayanışma düsturunun hâkim kılınmasına ve kolaylaştırılmasına,
- c) Mesâilerin kâbiliyet ve liyâkatlara göre taksim ve tanzim edilmesine...

Bütün bunların gerçekleşmesi ve devamı ise, îman, takvâ ve sâlih amel esaslarına bağlıdır.

Öyle ise azîzim, sen gel, "Allah'tan korkmayandan kork" prensibine kulak ver ve kurtuluşa er.

Hem "Hikmetin başı Allah korkusudur" düsturuna tutun ve yüksel.

Hem sakın unutma! Her iki âlemde gerçek kurtuluş, en sevindirici sonuç ve en kârlı ticâret, ancak takvâ ehlinin olacaktır.

Cenâb-ı Hak, biz âsî ve âciz ve kullarını da meccânen ehl-i takvâ zümresine ilhak eylesin ve bizleri bu zümre ile beraber haşretsın. Âmîn...

Ders 34

Osman Şimşek anlatıyor:

Muhterem Hocamızın fıkıh telakkisi içinde, bir insanın kendisi -başka geliri bulunmadığından dolayı- kat'î haram olmayan şüpheli şeyleri yese içse bile, ailesinin geçimini ona bağlaması doğru değildir. İnsan çoluk çocuğunu mutlaka helâl rızıkla beslemelidir. Hocaefendi, irşad vazifesini -şahsı için- kulluk borcu bilmiş; o işle uğraşmasına mukabil kendisine takdir edilen resmî ücreti şüpheli saymış ve ancak zaruret miktarınca ondan istifade etmiştir.

Hayatının büyük bir bölümünü fakr u zaruret içinde geçirmiş; "haram lokma" korkusundan dolayı günlerce aç kalmıştır. Düşük gelirli bir memur olarak çalıştığı senelerde, çoğunu hizmet-i imaniye yolundaki seyahat ve gayretleri için harcadığı maaşını kendisine zor yetirebilmiştir. Gıdaya ayıracak parası olmadığı için aylarca sadece patates haşlayıp onunla iktifa edecek kadar hassas yaşayan Hocamızın o dar imkânlarla bir başkasına bakması zordur; hele ailesinin rızık için dahi olsa minnet altına girmesi imkânsızdır.

Evliliği bir iki kez düşündüğü ilk dönemde, sürekli kendi kendine, "Acaba gayr-ı meşru bir kazanca tevessül etmek zorunda kalır mıyım? Esas vazifemi bırakıp dünyaya tâlip ve râgıp (istekli) olur muyum?" deyip ürpermiştir."³⁹

TEVBE

DERS 35⁴⁰

Tevbe kişinin kendini yenilemesi ve bir iç onarımdır. Yani, saptırıcı düşünce ve davranışlarla bozulan kalbî muvazeneyi, yeniden düzene koyma uğrunda, ferdin, Hak'tan Hakk'a kaçması; daha doğrusu, O'nun gazabından lütfuna, hesabından rahmet ve inayetine sığınmasıdır tevbe.

³⁸ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

³⁹ Osman Şimşek, İbretlik Hâtıralar, s. 89

⁴⁰ Çağ ve Nesil 1 (M.F.G.)

Tevbeyi, günah duygusuyla benliğin bir hesaplaşması şeklinde tarif etmek de mümkündür. Yani nefsin, hayatı sorumsuzca sevk ve idaresine karşı, benlik ve iradenin, yüce dağlar gibi günahın karşısına dikilip ona geçit vermemesidir tevbe.

Günah, muvazenesizce bir çukura yuvarlanıp gitmekse; tevbe, usulüne göre bir hamlede hoplayıp oradan dışarıya çıkmaktır. Diğer bir ifade ile günah; vicdanın muvakkat bir murakabesizliğinden, ruhun aldığı yara ise; tevbe, kalbin, sürekli bir ızdıraba düşmesi ve çok ciddî olarak kendi kendini kontrole koyulması; böylece insanî duyguların yeniden fer ve kuvvet kazanmasıdır.

Günah, insanda şeytanın hâkimiyeti ve nefsin tesiriyle olduğuna göre, tevbe, şeytana karşı duyguların müdafaası ve ruhtaki âhenksizliği, dezarmoniyi düzenleme gayreti demektir.

Günah erozyonlarının, ruhu törpüleyip aşındırmasına karşılık tevbe, gönül zeminini, düşünce ve sözlerin en güzeli “kelime-i tayyibe” ile çimenlendirmek ve o erozyonların tahribatını önlemektir. Gözlerin döneyazacağı, yüreklerin hoplayacağı gün gelmeden, yürekleri hoplatan tevbe gayreti ne mübecceldir.! Keşke onu, her günahın açtığı gediği kapatacak seviyede, âh u enînlerle yapmaya muvaffak olabilseydik.!

Evet, tevbe, böyle erkekçe bir dönüşün adıdır. Aksine her söz yalan, her davranış da bir aldatmacadır. Çünkü günahla fevt edilen şeyler giderilmedikten ve zamanın “ günah kare”sindeki boşluk doldurulmadıktan; hislerde ürperti, ruhta ızdırıp, gözlerde yaş belirlemedikten sonra, işlenilen kötülüklere karşı nedamet duyulduğunu iddia etmek tutarsız ve kabulden uzaktır.

Ders 36⁴¹

Yapılan bir tevbenin kabul edilmesi için işlenen günah kul hakkına taalluk etmiyorsa üç şart vardır: Yapılan kötülüğü bırakıp ondan vazgeçmek. İşlediği kötülüğe karşı üzülerək pişman olmak ve ciddî bir şekilde rahatsız olmak. O kötülüğü bir daha işlememeye azmedip katî kararını vermek. Eğer işlenen günah kul hakkı ile ilgili ise, o zaman bir dördüncü şart daha vardır ki, o da tecavüz edilen hakkın, mümkünse sâhibine iâdesi ile birlikte hak sâhibiyle helalleşmektir.

Tevbeden tevbeye fark vardır. Tevbenin en yüce mertebesi şüphesiz ki nasûh olan tevbedir. Yani pâk, tertemiz ve hâlis olan ve sadece Yüce Allah için yapılan tevbedir ki onun şartı üçtür:

- 1) Yapılan tevbenin bütün günahları içine alması, yâni bütün günahlardan vazgeçmek.
- 2) En küçük bir tereddüt kalmaksızın günah işlememeye kat’î karar vermek.
- 3) Tevbeyi, ihlâsı zedeleyici herhangi bir şâibeden veya illetten uzak olarak sadece Allah için yapmak.

Tevbenin en açık bir alâmeti, kişinin îmanını taklitten tahkike çevirmesi, hâlini ve amellerini ıslah etmesi, Allah’ın emirlerine sımsıkı sarılması ve dînini Allah’a hâlis kılmasıdır ki, böyle olan kimselerin pek yakında büyük ecirlere kavuşacaklarına dâir yüce Allah’ın vaadi vardır.

Ders 37⁴²

İnsanın, gûnahtan bütün bütün hâlî kalması mümkün değildir. Zaten o, temelde melekler gibi gûnahtan masun tutulmamıştır. Bu açıdan o her zaman hata işlemekle yüz yüzedir. İnsan için asıl önemli olan, sürçüp düştükten sonra tekrar ayağa kalkmak ve eskisinden daha bir temkinle yoluna devam edebilmektir. İşte, onu meleklerden daha yüksek seviyeye ulaştıracak şey de budur.

Evet, günümüz dünyası çarşısıyla, pazarıyla âdeta bir günah deryası haline gelmiş ya da getirilmiştir. Bugün şeytan ve onun avanesi her yerde kol gezmekte, her köşe başında kendi ağına düşecek kurbanlarını beklemektedir. Her mü'min, böyle bir toplum içinde her günah içinde küfre giden bir yol vardır' anlayışıyla

⁴¹ Değer Ölçüsü (Vehbi Yıldız)

⁴² Prizma (M.F.G.)

hareket etmek zorundadır. O, beyninin bütün fakülteleriyle Allah'a müteveccih olmalı, duygu ve düşüncelerinde günaha asla yol vermemelidir. Yanlışlıkla gözüne, kulağına bir şey iliştiği zaman, hemen tevbe ve istiğfarla Rabbine yönelmeli ve: 'Allah'ım, bunu nasıl yaptım bilemiyorum! Böyle bir günah işlemekten dolayı Sen'den çok utaniyorum' deyip o günahı duyduğu üzüntüyü dile getirmelidir. Öyle ki bu pişmanlıktan kaynaklanan hüznün, onun bütün benliğini sarmalı ve kalbinin ritmini değiştirmelidir. Aksine böyle bir yakarış ve hüznle pişmanlığın dile getirilmemesi, o günaha giden yolların açık bırakılması demektir ki, şeytanın o kapıdan tekrar girmesi her zaman mümkündür.

Ders 38⁴³

Bu hususta yapılacak olan diğer bir şey de, işlenen günaha hiç mi hiç hakk-ı hayat tanınmamasıdır. Mü'min, herhangi bir hata karşısında, ya bir iyilik yapmak suretiyle onu izale etmeli ya da hemen secdeye kapanıp gözyaşlarıyla o günahın kirlerinden arınmalıdır. Bunu yapma adına da hiç vakit fevt etmemelidir. Zira ecel gizlidir. Her an gelebilir.

Burada istidradî olarak bir hususa işaret etmek istiyorum; bütün gayretine rağmen kendi zaaflarına yenilip nefsin ve şeytanın etkisinde kalarak günah işlemeye devam eden bir mü'min, bana göre her günah işlediğinde adeta: 'Allah'ım ben kendime bir kuyruk daha taktım. Sen bana ister hilebaz bir tilki, ister insanları sokmak için kuyruğunu dikip gezen bir akrep, isterse bir yılan nazarıyla bakabilirsin..' demeli ve mutlaka kendini sorgulamalıdır. O, bu şekildeki hareketiyle, Cenâb-ı Hak'ın kendisine bahşetmiş olduğu insanî değerleri tezyif ve tahkir edip bir kenara attığını; bunun aksine hayvanlığı benimsediğini itiraf etmiş olacaktır. Efendimiz (s.a.s.) de, namazda yapılan birtakım yanlış hâl ve hareketleri, bazı hayvanî hallerle özdeşleştirerek bazı mü'minlerin vasıfları itibarıyla deformasyona uğrayacaklarına işaret etmiştir. Mesela O, rükûdan tam doğrulmadan doğrudan secdeye gitmeyi devenin hareketine, iki secde arasında tam-tekmil oturmadan tekrar secdeye kapanmayı horozların yem gagalamasına ve yine secdede kolların yere yapıştırılmasını köpeğin oturuşuna benzetmektedir. Demek namazın içinde dahi olsa birtakım hareketler, insanı siret itibarıyla aşağılara çekebilmektedir. Nitekim modern çağ psikologları, insanları davranışlarıyla analiz ettiklerinde hayvana benzer özelliklerini tespit edip ortaya koymuşlardır. Mesela Alexis Carrel, böyle bir araştırma sonucu kendi dönemi açısından bazı gençlerin tavırları itibarıyla, serseri köpek formülüyle aynı çıktığı tesbitini ortaya koymuştu...

Hâsılı; insanın, günahın nerede ve ne şekilde karşısına çıkacağını bilemediği için, Üstad'ın ifadeleri içinde öncelikle 'günahlardan, yılandan-çıyandan kaçır' gibi kaçmalı; ona maruz kaldığında da tevbe ve istiğfarda bulunup ondan arınmaya çalışmalıdır.

Ders 39⁴⁴

Bir de bu meseleyi, içinde bulunduğumuz şartlar açısından değerlendirmek yararlı olacak: Öyle bir toplum içinde yaşıyoruz ki orada insanın gözüne, kulağına tam hâkim olması oldukça zor, kasıt olmasa bile, her zaman hataların zincirleme birbirini takip etmesi söz konusudur. Bu durumda yapılması gereken en önemli iş, mümkün mertebe günah zemininden uzak durmaktır. Buna “sedd-i zerâi” de diyebiliriz ki, kabaca bir ifadeyle, fenalıklara giden yolları kapatmak, demektir.

Esasen sedd-i zerâi Kur'ânî bir yoldur. Mesela, bir âyette “Zina etmeyin!” denilmemiş de, “Zinaya yaklaşmayın!”⁴⁵ denilmiştir. Ve yine “Yetim hakkını yemeyin!” denilmeyerek “Yetim malına yaklaşmayın!”[4] ifadesi kullanılmıştır. Bunlar ve benzeri âyetler bize, insan terbiyesinde sedd-i zerâinin önemini anlatması bakımından dikkat çekicidir. Evet, insan, işte bu yol ile, kasten günah işlemeye karşı kapalı kalır. Hata ile meydana gelen açıkları da tevbe örter. Zannediyorum bu tür bir strateji tatbikiyle, hem günahlara karşı

⁴³ Prizma (M.F.G.)

⁴⁴ Fasıldan Fasıla 2 (M.F.G.)

⁴⁵ İsrâ sûresi, 17/32.

korunma hususunda hem de elde olmayan sür  meler kar  sında önemli bir adım atılmış ve problemin kısm-ı ekserisi            sayılır.